

Aleš Debeljak

Minute strahu

Končno, zakaj žalost, zakaj strah? Ne pozna globine finskih jezer, mraza sibirskaje tajge in zemljevida puščave Gobi. Ne pozna niti likov iz tvojih in mojih sanj. To je dejstvo. Ampak ti, kot vedno: prisluškuješ v mrak, prižigaš vžigalice, strmiš predse, človek, katerega ime na pamet črkuješ sredi noči, se še vedno ni oglasil, lačna si, v kotu sobe se stavec v naslonjaču vztrajno niha naprej in nazaj, naprej in nazaj, bleščeče tipke odloženega saksofona nemo ponavljajo tvoj mehki obraz, ki ga skrivaš pred seboj in drugimi, v izrezu okna konji skoraj lebdijo nad zemljo, ko tavajo, nikomur na sledi, skoz usode ljudi, z repi iz stanjšane svile. In za hip, ko se stavec skloni nad stokrat prelistani tekst, vidiš jezdece, ki divje drvijo prek polj in skoz gozdove, sklonjenih glav in valujočih črnih las, na katerih se igrajo zadnji odsevi sonca, ki se manjša na obzorju, izginja, ni ga več. Ti zato uhaja verz neke dvanajstvrstične pesmi, ki je izrekla ves svet, kakor je bil in bo, ti zato večerni mrč slepi pogled, da ne vidiš vseh življenj hkrati, kot jih ne more videti človek, katerega ime črkuješ na pamet sredi noči, stoječ nekje na odprtem, sam, v temi, na planjavi?

* * *

V črni marmor vlti konji. Na mestnih trgih, ki jih pometa zimski piš. Se trgajo s podstavkov? Ne: prej bo, da jih, z neznansko silo in brez prepričevanja, s sabo vabi deček. Ki je to jutro omotičen in resen vstal iz sna. V katerem se raztaplja neskončana slika. Tovariši mu branijo, ko nezadržno gre. Tiho proti severu zastavlja svoj korak. Čez njive in skoz brezov gaj. Ne bo legel k počitku, dokler ne pride do ledenika. Vmes se neopazno stara in zori kot vino. Najbrž ga ne bo nazaj. Eskimski lovci ga varno vodijo skoz razsežne delte in razburkano ožino. V njihovih čolnih spi sproščeno. Tako, kot bi na njegovem mestu vsak. Zdi se, da je pri njih doma. Saj ne, da bi nanaglomoma izbrisal vse spomine. A šele v bleščanju zmrzle vode, v kristalih in hladni površini brez razpok za njega postaja dan

dovolj grenak. Zadošča že en sam premik: kar prej se mu je zdelo trdno in polno smisla, takoj izgine. Edino, kar zanesljivo traja, je sekund brezbržni tek. Deček, ki zdaj v tujih sanjah mirno gleda čez temne konjske hrbte, zato ve, česar ne znam povsem natančno izgovoriti. Drugim vzame cel življenjski vek. Danes, včeraj, jutri: ista stvar. Tudi jaz bom storil, kar bi moral davno že storiti.

* * *

Razmočena mehkoba mahu se ugreza pod nogami, ko hodiva čez napol pomrznjene zalive in skoz redka rastišča brez, potujoč v nepravilnem krogu, ki se širi v temo, skoz možgane in otrpla telesa ljudi in živali, ujetih v led, ki mora biti tu že od lani, ne: od vedno, enakomerna praznina pred nama, na slabo prekrvavljenih obrazih se nabirajo kristalčki ledu, slišim te, kako pritajeno, kakor na begu, popevaš neznano melodijo, ne razločim besed, sapa se ti strjuje na krzneni ovratnici, široko razprtih oči greva skoz tišino in vodeni sij zvezd, skoz vročična mrmranja otrok v neznanih taboriščih, december ali junij, ni razlike, pepel prekriva tla, kolikor daleč sega pogled, mokra volna srajc, gaziva skoz meglo, ki pronica v pljuča, kakor da prihaja izza gričev, za katerimi slutim nerazcvetene rože pod ženskimi vekami, ki sanjajo o brazgotinastih obrazih, strjujočih se v granit, gosti sneg naju zasipa, jekleno sivo nebo, spiva stoje, ne da bi naju zares zanimal ritem svitanj in zatonov, brez konca, kakor da se nikoli ni začelo, zobna sklenina razpada od mraza, nočeva se ločiti, komaj požiram slino, povej mi besedilo pesmi, rad bi pel s teboj.

* * *

Zemlja. Z rdečkastim nadihom. Visoka trava, do kamor nese oko. Ležiš, tesno prižeta k tlom. Nepovabljenim pogledom skrita. Čisto negibno. Poleg tvojega ušesa je pristala prepelica. Se spreminjaš v kamen? Ne, samo poslušaj, kako sence legajo čez rodovitna polja žit. Znoj, ali mogoče solza, rahlo zdrkne prek lica. V daljavi, a še zmeraj vidno, v zrak strmo kipi planina. Gola. Brez gozdov in cvetja. Z ostrimi robovi vtisnjena v obzorje. Na njen vrh, vedno izgubljen v oblakih, romajo rodovi lovcev na jelene že stoletja. Migetanje sonca, ki zahaja. Vsi znaki isto kažejo: konec indijanskega poletja. Če prav slišim, niti en sam samcat zvok ne prispe čez tvoje ustnice. Si morda nema? Slepa? Prav lahko, da po spominu iščeš oblike vseh odtisov, ki jih noga varno je pustila v snegu na dvorišču, minule pesmi ob večernem konjaku, majhna bela mesta z gradovi in stolpiči, vonj nedeljskega brezdelja, reko, ki odteka vedno ista pod granitnimi mostovi. A zdaj, v resnici, kakor da se ti še to izmika. Tu, pod praznim nebom starodavnih ljudstev, ki zanje nisi še nikoli slišala, boš končala svojo pot. Jaz se, jasno, vedno vračam. Ti se ne. Vidiš, to je vsa razlika.